

LIGJI Nr. 04/L – 092 PËR PERSONAT E VERBËR

Kuvendi i Republikës së Kosovës;

Në bazë të nenit 65 (1) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës,

Miraton

LIGJ PËR PERSONAT E VERBËR

**KREU I
DISPOZITAT E PËRGJITHSHME**

**Neni 1
Qëllimi**

Me këtë ligj rregullohet statusi ligjor i personave të verbër në Republikën e Kosovës.

**Neni 2
Fushëveprimi**

Ky ligj rregullon të drejtat dhe përfitimet si dhe përcakton kriteret për kategorizimin e personave të verbërve.

**Neni 3
Përkufizimet**

1. Shprehjet e përdorura në këtë ligj kanë këtë kuptim:

1.1. **I/E verbër** - personi me humbje të plotë të pamurit të lindur ose të fituar të përcaktuar sipas kriterëve mjekësore të vlerësuara nga Komisioni Mediko-social;

1.2. **Komisioni Mediko-social** - komision i përbërë prej ekspertëve mjekësor dhe social, i formuar nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale i cili bën përcaktimin e shkallës së verbërisë, duke përfshirë kohëzgjatjen e saj, për secilin person që paraqet kërkesë për të gëzuar kompensim për shkak të verbërisë, përfitimet dhe të drejtat sipas këtij ligji;

1.3. **Ministria përkatëse** - Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale;

1.4. **ZQM** - Zyra për Qeverisje të Mirë në kuadër të Zyrës së Kryeministrit.

**Neni 4
Mbrojtja**

1. Personat e verbër mbrohen nga të gjitha llojet e shfrytëzimit, diskriminimit, abuzimit, fyerjes talljes dhe gëzojnë të drejtat dhe liritë e tyre në mënyrë të barabartë me të tjerët bazuar në standardet ndërkombëtare për të drejtat e njeriut.

2. Kur veprimet e cekura në paragrafin 1. të këtij neni përbejnë vepër penale, nismën për fillimin e çështjes penale, përveç kujdestarit e kanë dhe organet e rendit organi i prokurorisë-apo shoqata, në të cilën ata bëjnë pjesë ose kujdesen për ta.

Neni 5 Punësimi

1. Me këtë ligj përfitojnë të gjithë personat e verbër, të cilët me vendim të Komisionit Mediko-social plotësojnë kriteret e caktuara - kjo nënkupton sigurimin e pjesëmarrjes së tyre aktive, duke ju plotësuar kushtet e mëposhtme:

1.1. punësimi në kushte të favorshme dhe me përparësi, sipas ligjeve në fuqi dhe kriterëve të veçanta të përcaktuara në ligje të posaçme.

1.2. personat juridik dhe fizikë që punësojnë persona të verbër përfitojnë të gjitha beneficionet të përcaktuara sipas ligjeve në fuqi.

Neni 6 Lirimi nga taksat dhe tatimi

Personat e verbër lirohen nga çdo lloj takse dhe tatimi të drejtpërdrejtë. Në rast vetëpunësimi ata lirohen nga çdo detyrim fiskal, ndërsa në rast se zhvillojnë veprimtari si persona juridikë, ata gëzojnë lehtësira tatimore të cilat i realizojnë sipas ligjeve në fuqi.

Neni 7 Të ardhurat dhe beneficionet

1. Personat e verbër gëzojnë të gjitha të drejtat dhe beneficionet sipas ligjeve në fuqi.

2. Personat e verbër të përcaktuar me këtë ligj, marrin nga buxheti shtetëror kompensimin në një shkallë të caktuar bazuar në pagën minimale në Kosovë, por jo më pak se njëqind (100) Euro në muaj dhe përcaktohet me akt nënligjor të nxjerr nga Qeveria.

3. Përfituesit material për shkak të verbërisë, sipas paragrafit 1. të këtij neni nuk mund të jenë shfrytëzues të asnjë kompensim nga skemat e tjera pensionale të aplikueshme në Kosovë, përveç nëse ndryshe është përcaktuar me ligj.

4. Përfitim material për shkak të verbërisë e marrin personat, pavarësisht nga mosha dhe në të njëjtën masë përfitojnë edhe shoqëruesit e të verbërve të grupit të parë, nevoja për të cilët përcaktohet nga Komisioni Mediko-social.

5. E drejta në përfitim material të verbërisë për personat e verbër, si dhe shoqëruesit e tyre, sipas këtij ligji, realizohet nga dita e paraqitjes së kërkesës, nëse janë plotësuar kushtet dhe kriteret për realizimin e tyre.

6. Personat e verbër nënshkruajnë kontratë me shoqëruesit e tyre, para organit kompetent të qendrës për punë sociale dhe ia paraqesin nëpunësit të organit kompetent.

7. Këto pagesa bëhen çdo muaj nga Departamenti i Administratës Pensionale në kuadër të Ministrisë përkatëse.

8. Fondet për pagesa, nga paragrafi 1. i këtij neni, sigurohen nga buxheti i përgjithshëm i Ministrisë përkatëse.

KREU II
KUJDESI, SIGURIMI I VENDSTREHIMIT, SIGURIMI SHËNDETËSOR, ARSIMIMI,
PUSHIMI DHE MIRËSITË E TJERA

Neni 8
Strehimi

Të verbrit që plotësojnë kushtet ligjore për t'u konsideruar si qytetarë me nevojë për strehim, në përfundim të vlerësimit të nevojës së tyre, përfitojnë një shtesë prej njëzet (20) pikash, mbi masën e vlerësuar.

Neni 9
Kujdesi shëndetësor

1. Shërbimet shëndetësore themelore ofrohen në cilësi dhe sasi të njëjtë si për të gjithë qytetarët.
2. Përjashtimi nga pagesat dhe bashkë-pagesat rregullohet sipas Ligjit për shëndetësi dhe me akte tjera nënligjore.
3. Shërbimet mjekësore të cilat ju ofrohen personave të verbër, të cilët nuk paguajnë premiumet do të rimbursohen nga Ministria e Shëndetësisë dhe Fondi për Sigurime Shëndetësore.

Neni 10
Edukimi dhe Arsimimi

1. Edukimi dhe arsimimi i personave të verbërve, në institucionet publike bëhet sipas ligjeve në fuqi.
2. Personave të verbër ju sigurohet përdorimi i shkrimit brail, shkrimit relievor, shkrimit me shkronja të zmadhuara dhe tekstet në teknikën akustike dhe digjitale nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë.
3. Pajisjet tiflo-teknike dhe tiflo-didaktike të cilat lehtësojnë integrimin e personave të verbër në shoqëri janë mjete ndihmëse për të cilat obligohet MPMS, MASHT dhe Ministria e Shëndetësisë në bashkëpunim me Shoqatën e të Verbërve të Kosovës për sigurimin dhe shpërndarjen e tyre.

Neni 11
Qasja në informacion

1. Personave të verbër u mundësohet informimi në brail, në reliev, shkrim të zmadhuar, si dhe në audio për të gjithë sinjalistikën në ambientet publike informacionet publike zyrtare, literaturën tekstet, dhe librat në të gjitha nivelet shkollore në bashkëpunim me Shoqatën e të Verbërve të Kosovës.
2. Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë, Ministria e Kulturës dhe Ministria e infrastrukturës janë përgjegjëse për zbatimin e paragrafit 1. të këtij neni.

Neni 12
Rehabilitimi

1. Qeveria përcakton fonde për ndërtimin e qendrave të rehabilitimit, me kapacitet të mjaftueshëm për personat e verbër.
2. Administrimi i qendrave të rehabilitimit, bëhet me autorizimin e Ministrisë përkatëse në bashkëpunim me Shoqatën për Personat e Verbër të Kosovës.

3. Qeveria, në funksion të rehabilitimit dhe argëtimit të të verbërve, përkrah veprimtarinë kulturore të tyre dhe u siguron falas, pjesëmarrjen në këto manifestime kulturore dhe sportive.

Neni 13 Udhëtimi

1. Personat e verbër dhe shoqëruesit e tyre gjatë shoqërimit të personit të verbër, gëzojnë beneficione në pagesa, në trafikun urban falas, ndërsa në ndërurban bëhet me pagesën pesëdhjetë përqind (50%) të vlerës së biletës.

2. Operatorët privat dhe publik duhet të përcaktojnë vendet për të verbrit dhe të vendosin sinjale përkatëse. Këto vende janë të lira nga detyrimi fiskal të përcaktuar me udhëzim nga MT dhe Ministria e Infrastrukturës.

Neni 14 Shpenzimet e energjisë elektrike dhe telefonit

1. Të gjithë personat e verbër, gëzojnë lehtësira në konsumin e energjisë elektrike sipas Ligjit të Skemës Sociale.

2. Qeveria siguron që të gjithë të verbrit të grupit të parë, të pajisen me softuer folës asistues për të verbëritë.

Neni 15 Përfitimet dhe të drejtat tjera

1. Institucionet përgjegjëse për miratimin e projekteve të infrastrukturës dhe rregullimin e territorit, nuk miratojnë asnjë projekt për rrugët dhe mjediset publike, në qoftë se në to nuk janë marrë parasysh përshtatjet e nevojshme dhe të mundshme për persona të verbër.

2. Personat e verbër në shërbime publike kanë përparësi në zgjidhjen e kërkesave. Sipas nevojës ata duhet të tregojnë librezën që dëshmon statusin e tyre.

Neni 16 Besueshmëria e informatave personale

Institucionet dhe personat përgjegjës nuk kanë të drejtë të japin të dhëna për gjendjen verbërisë të një personi, pa pëlqimin e tij, përveç kur kjo lejohet me Ligjin për mbrojtjen e të dhënave personale.

KREU III GRUPIMET, PËRFITIMET NGA STATUSI I TË VERBRIT, EVIDENCA DHE KOMISIONI MEDIKO-SOCIAL

Neni 17 Komisioni Mediko-social, kompetencat e tij dhe kategorizimi

1. Komisioni Mediko-social përbëhet nga tre (3) ekspertë okulistë, një ekspert tiflolog, një (1) ekspert në fushën e punës sociale, një (1) përfaqësues i Shoqatës së të Verbërve të Kosovës, si dhe një (1) përfaqësues i Ministrisë së Punës dhe Mirëqenies Sociale, i cili është kryetar i komisionit.

2. Mandati i ekspertëve është një (1) vit pa të drejtë rizgjedhjeje. Funkcionimi i komisionit Mediko-social bëhet sipas rregullores së miratuar nga ministria përkatëse.

3. Personat e verbër, përfitues nga ky ligj i nënshtrohen vlerësimit të komisionit Mediko-social në ministrinë dhe rajonet përkatëse.

4. Komisioni Mediko-social për personin e verbër lëshon vendim, duke përcaktuar grupin e verbërisë, si dhe nevojat sociale.

5. Komisioni shqyrton kërkesën e personit të verbër, për të përcaktuar shkallën e verbërisë dhe nevojave sociale.

6. Përfituesit nga ky ligj kategorizohen në dy grupe:

6.1. grupi i parë janë personat që nuk e dallojnë dritën nga errësira, deri në qartësinë e të parit 0.02.

6.2. grupi i dytë janë personat që kanë humbje pjesërisht të shikimit, mbi 0.02 deri 0.05.

7. Personi i verbër, i grupit të parë, duhet të deklarojë emrin e shoqëruesit të tij/saj, para organit kompetent që e regjistron atë në një regjistër të posaçëm. Po ashtu, ai duhet të deklarojë edhe ndërrimin eventual të shoqëruesit, nëse e vlerëson të arsyeshme se një ndërrim i tillë duhet të bëhet. Me këtë ndërrim, menjëherë njoftohet edhe administrata e ministrisë përkatëse.

8. Shoqatat bazuar në vendimin e Komisionit Mediko-social lëshon librezën e posaçme të verbërisë, si dokument, provë për përfitim nga ky ligj.

Neni 18 Evidentimi

1. Institucionet përgjegjëse në nivel qendror dhe komunal, duhet të mbajnë evidencën e saktë dhe të formatizuar të numrit të përfituesve të të dy kategorive.

2. Në fund të vitit kalendarik, por edhe sipas kërkesës së ministrisë përkatëse, Shoqata e të Verbërve të Kosovës obligohet të dorëzojë regjistrin e evidencave të librezave të lëshuara për përfituesit nga ky ligj.

Neni 19 E drejta për ankim

Paditë e ngritura në gjykatën kompetente për moszbatimin e këtij ligji shqyrtohen me procedurë të përsheptuar.

Neni 20

Varësisht nga mundësitë buxhetore, kostoja e jetesës dhe inflacioni eventual, në fund të çdo viti për vitin e ardhshëm, Qeveria e Kosovës me propozimin e Ministrisë së Financave me vendim të veçantë, do të vendosë për lartësinë e shumës dhe beneficionet e përcaktuara me këtë ligj.

KREU IV DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 21 Bashkëpunimi

1. Për zbatimin e këtij ligji, dhe pa mohuar të drejtat e individëve ose grupeve të tjera, Shoqatës së të Verbërve të Kosovës i njihet e drejta e përfaqësimit të të verbërve dhe fitimit të shërbimeve të posaçme, në varësi të plotësisht të kushteve të mëposhtme:

1.1. ushtrimit të veprimtarisë në të gjithë territorin e Kosovës mbi bazën e një statusi demokratik, të njohur nga Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale;

1.2. nënshkrimit të kontratave me ministritë dhe institucionet që financojnë ofrimin e këtyre shërbimeve;

1.3. nënshtrimin ndaj kontrolleve të institucioneve publike për cilësinë e shërbimeve, përdorimin e fondeve, dhe respektimin e statutit të organizatës.

Neni 22
Aktet nënligjore

Nga data e hyrjes në fuqi të këtij ligji, në afat prej gjashtë (6) muajsh Qeveria e Kosovës dhe ministritë përkatëse nxjerrin aktet nënligjore.

Neni 23
Dispozitat ndëshkimore

1. Çdo institucion i cili nuk i respekton dispozitat e këtij ligji ndëshkohet sipas ligjeve në fuqi.
2. Çdo person i cili me vetëdije paraqet deklaratë të rreme ose prezanton dokumentet e falsifikuara me qëllim të përfitimit të drejtave dhe beneficioneve të përcaktuara sipas këtij ligji, ndëshkohet sipas dispozitave ligjore në fuqi.

Neni 24
Dispozitat shfuqizuese

Me hyrjen në fuqi të këtij ligji shfuqizohet çdo dispozitë tjetër e aktit ligjor ose nënligjor, e cila është në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 25
Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi pesëmbëdhjetë (15) ditë pas publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës, ndërsa do të zbatohet nga 01 janari 2013.

Ligji Nr. 04/L - 092
14 qershor 2012

Shpallur me dekretin Nr.DL-032-2012, datë 02.07.2012 nga Presidentja e Republikës së Kosovës
Atifete Jahjaga.